

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ, KURIŲ SAVININKĖ AR DALININKĖ, TURINTI DAUGIAU NEGU PUSĘ BALSŲ VISUOTINIAME DALININKŲ SUSIRINKIME, YRA VALSTYBĖ AR SAVIVALDYBĖ, VADOVŲ IR DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-23-1186; TAIS NR. 23-10610(2))

2023-09-08 Nr. NV-2249

Vilnius

Įvertinę Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė, vadovų ir darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo projekto (toliau – Projektas) atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atkreipiame dėmesį, kad Projekto 1 straipsnio 1 dalyje nurodomi šio įstatymo reguliavimo aspektai nepilnai atitinka įstatymo turinio (*Šis įstatymas nustato viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė (toliau – viešojo įstaiga), vadovų ir darbuotojų darbo užmokesčio dydžius ir darbo apmokėjimo sąlygas*), nes šiame įstatyme nenustatomi viešųjų įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio dydžiai ir darbo apmokėjimo sąlygos (žr. Projekto 5 straipsnį).

Pritariame Teisingumo ministerijos pastabai (į kurią neatsižvelgta), kad atsižvelgiant į konstitucinę doktriną, įstatymo projekte turėtų būti reglamentuojamos ir viešųjų įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygos, nes iš Konstitucijos įstatymų leidėjui kyla pareiga įstatyme nustatyti esmines asmenų, gaunančių atlyginimą iš valstybės (savivaldybės) biudžeto lėšų, darbo apmokėjimo sąlygas, lemiančias jų darbo užmokestį (kaip antai darbo apmokėjimo sistemą, darbo užmokesčio sudedamąsias dalis, kriterijus, nuo kurių turėtų priklausyti darbo užmokestis, jų įtaką darbo užmokesčiui) (2015 m. rugsėjo 29 d., 2016 m. spalio 27 d. nutarimai).

Šiame kontekste atkreipiame dėmesį į tai, kad šiuo metu galiojančiame Vyriausybės 2010 m. gegužės 26 d. nutarime Nr. 598 numatyta, kad viešosios įstaigos vadovų darbo užmokesčiui mokėti gali būti naudojami mišrūs lėšų šaltiniai („1.4. Viešosios įstaigos, kurios vadovų darbo užmokesčiui mokėti naudoja mišrius lėšų šaltinius (kai darbo užmokestis mokamas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų pagal biudžeto lėšų naudojimo sutartį, pasirašytą vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“, 61 punktu, Europos Sąjungos finansinės paramos, vystomojo bendradarbiavimo projektų, kurie finansuojami tarptautinių donorų lėšomis (įskaitant ir Dvynių

projektus), bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšų, viešosios įstaigos pajamų už paslaugas ir darbus) arba tik viešosios įstaigos pajamas už paslaugas ir darbus, gali būti priskiriamos viena kategorija aukštesnei kategorijai, nei jos būtų priskirtos pagal šio nutarimo 2 priede nurodytus kriterijus įvertintą balų sumą, išskyrus viešąsias įstaigas, kurios priskirtos aukščiausiai – I kategorijai“).

Vyriausybė Seimui yra pateikusi Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 pakeitimo įstatymo projektą (naują redakciją) (TAIS Nr. XIVP-2835), kuriame taip pat formuluojamos nuostatos, kad galimas dalinis finansavimas iš valstybės ir (arba) savivaldybės biudžeto (pvz., žr. minėto projekto 22 straipsnį - *viešojo įstaiga pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą priskiriama prie viešojo sektoriaus subjektų ir jos veikla ne mažiau kaip 50 procentų finansuojama iš valstybės ir (arba) savivaldybės (savivaldybių) biudžeto (biudžetų)*).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei į tai, kad Projektas reglamentuoja viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė, vadovų ir darbuotojų darbo užmokestį, ir kai kuriuose Projekto straipsniuose duodama tiesioginė nuoroda apie *darbo užmokestį, mokamą iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų* (pvz., Projekto 4 straipsnio 2 dalis), siūlome papildomai Projekto nuostatas įvertinti ir atitikties Lietuvos Respublikos darbo kodekse (toliau – DK) nustatytam reguliavimui aspektu – ypač dėl santykio su DK 140 straipsnio 4 dalimi („4. Iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamų įmonių, įstaigų ir organizacijų bei Lietuvos banko darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygos nustatomos teisės aktų nustatyta tvarka“); taip pat įvertinant ir tai, kad DK 140 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad yra įstaigoje *patvirtinta* (o ne *sudaroma*, kaip nurodoma, pvz., Projekto 5 straipsnio 1 dalyje) darbo apmokėjimo sistema.

2. Mūsų nuomone, siekiant teisinio aiškumo ir sistemiškumo, Projekte siūlomas reglamentuoti nuostatas dėl mokėjimo už dalyvavimą paramos teikimo arba vystomojo bendradarbiavimo projektuose, taip pat nuostatas dėl materialinės pašalpos skyrimo reikėtų taikyti ne tik viešųjų įstaigų vadovams, bet ir šių įstaigų darbuotojams.

3. DK 144 straipsnio 6 dalis nustato, kad „*Juridinio asmens vienasmenio valdymo organo darbo poilsio dieną, švenčių dieną, darbo naktį ir viršvalandinio darbo apskaita yra tvarkoma, tačiau už tą darbą nėra mokama, nebent šalys darbo sutartyje susitaria kitaip. Juridinio asmens vadovaujančių darbuotojų (šio kodekso 101 straipsnio 3 ir 4 dalys) darbo poilsio dieną, švenčių dieną, darbo naktį ir viršvalandinio darbo apskaita yra tvarkoma ir už jį mokama kaip už darbą įprastiniu darbo laiko režimu, nebent šalys darbo sutartyje susitaria kitaip. <...>“.* Tuo tarpu Projekto 2 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodyta, kad *viena iš viešosios įstaigos vadovo darbo užmokesčio sudėtinių dalių yra mokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties ir viršvalandinį darbą, budėjimą*. Siūlome įvertinti šiame punkte siūlomos nuostatos atitiktį ir

suderinamumą su DK nuostatomis. Be to, aiškinamajame rašte nepateiktas joks paaiškinimas ar pagrindimas, kodėl Projekte viešųjų įstaigų vadovams (vienasmeniams valdymo organams) siūlomas kitoks reguliavimas, negu kitiems juridinių asmenų vienasmeniams valdymo organams.

4. Projekto 2 straipsnio 1 dalies 1 punkto paskutinėje eilutėje prieš žodžius „*arba savivaldybės mero*“ įrašytinas žodis „*savininkės*“ (derinant su šio straipsnio 4 dalimi).

5. Projekto 2 straipsnio 1 dalies 3, 4 punktuose nurodant premijos ar priemokos dydį, pvz., „<...> *negali būti mažesnė kaip 10 procentų pareiginės algos*<...“ , siekiant teisinio tikslumo reikėtų nurodyti *kieno* pareiginės algos.

6. Atkreiptinas dėmesys, kad Projekto 3 straipsnio 1 dalyje nustatoma pareiga paskelbti šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytą informaciją nėra aiškiai apibrėžta, nes nurodytoje 2 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatoje nustatytas reguliavimas dėl papildomos darbo užmokesčio dalies apima ne tik šios darbo užmokesčio dalies nustatymo, bet ir išmokėjimo sąlygas, todėl taikymo kontekste tampa nebeaišku, kokia konkrečiai informacija turėtų būti skelbiama (taip pat žr. straipsnio pavadinimą). Siūlome vertinamą nuostatą patikslinti, pašalinant nurodytą neaiškumą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad aiškinamajame rašte nenurodyta, kad turės būti priimamas teisės aktas, nurodytas Projekto 3 straipsnio 1 dalyje.

7. Projekto 3 straipsnio 2 dalyje vartojamoje formuluotėje „*viešosios įstaigos vadovui numatytas užduotis*“ vietoj žodžio „*numatytas*“ vartotinas žodis „*nustatytas*“ (derinant su Projekto 2 straipsnio 1 dalies 2 punktu).

8. Projekto 5 straipsnio 2 dalyje nurodoma „*Viešosios įstaigos darbuotojų maksimalus bazinis darbo užmokestis negali viršyti viešosios įstaigos vadovo maksimalaus pareiginės algos dydžio, nustatyto šio įstatymo priede <...>*“ Ši formuluotė yra teisiškai netiksli, nes: 1) įstatymo priede yra nustatytas ne pareiginės algos dydis, o pareiginės algos koeficientai; 2) nėra aišku, kas yra *maksimalus bazinis darbo užmokestis*. Būtina patikslinti.

9. Siekiant teisinio tikslumo, siūlome Projekto 7 straipsnio formuluotę patikslinti: po žodžio „*partnerio*“ įrašyti žodžius „*(kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka)*“, o paskutiniame sakinyje vietoj žodžio „*narių*“ įrašyti žodį „*nario*“ arba keisti į „*nario (narių)*“, tokiu būdu užtikrinant, kad ir vieno šeimos nario prašymo pakaktų nuostatai realizuoti.

10. Projekto 8 straipsnio 1 dalyje, numatančioje, kad „*Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 7 dalį, įsigalioja 2024 m. sausio 1 d.*“, turi būti išlyga ir dėl ankstesnio šio straipsnio 2 dalies įsigaliojimo (pagal kurią iki įstatymo įsigaliojimo turės būti parengtos ir patvirtintos vadovų darbo apmokėjimo sistemos).

11. Atsižvelgiant į tai, kad viešosios įstaigos vadovo darbo apmokėjimo sistema tiesiogiai susijusi ir priklauso nuo viešosios įstaigos kategorijos (žr. Projekto 6 straipsnį ir priedą), reikia pildyti Projekto 8 straipsnio 2 dalį, numatant, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo joje nurodyti

subjektai turi nustatyti ir viešosios įstaigos kategoriją. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad iš Projekto 8 straipsnio 2 dalies nuostatos nėra aišku, kokius veiksmus joje nurodytiems subjektams suponuoja nuostata „*turi peržiūrėti* arba parengti“, koks tokiu atveju būtų peržiūrėjimo rezultatas.

12. Projekto 8 straipsnio 5, 6 dalyse duodama nuoroda į kintamąją dalį už 2022 ir 2023 metus. Atkreipiame dėmesį, kad Vyriausybės 2010 m. gegužės 26 d. nutarime Nr.598 „Dėl viešųjų įstaigų, kurių savininkė yra valstybė arba kai valstybė turi daugumą balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbuotojų darbo apmokėjimo“ mėnesinės algos sudedamosios dalys yra įvardijamos kaip mėnesinės algos pastovioji dalis ir mėnesinės algos kintamoji dalis. Siūlome įvertinti šį aspektą ir patikslinti formuluotes.

13. Projektas tikslintinas teisės technikos aspektu, atsižvelgiant į Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 reikalavimus (toliau – Rekomendacijos):

13.1. Projekte reikia suvienodinti vartojamas formuluotes:

- vienur vartojama - „veiklos rodikliai“, kitur – „rodikliai“ (pvz., Projekto 2 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 3 straipsnio 2 dalis, 8 straipsnio 3 dalis ir t.t.);
- vienur vartojama - „viešosios įstaigos veiklos tikslai“, kitur – „viešosios įstaigos tikslai“ (pvz., Projekto 2, 3 straipsniai ir t.t.);
- vienur vartojama - „koeficiento dydis“, kitur – „koeficiento riba“ (pvz., Projekto 5 straipsnis ir t.t.);
- vienur vartojama - „viešosios įstaigos vadovas“, kitur – „įstaigos vadovas“, dar kitur – „vadovas“ (pvz., Projekto 7 straipsnis ir kt. straipsniai);

13.2. Projekte vartojama formuluoė „šis įstatymas“, todėl Projekto 3 straipsnio 1 dalyje, teikiant nuorodą į tą patį įstatymą, vietoj žodžio „Įstatymo“ turėtų būti vartojama nuostata „Šio įstatymo“;

13.3. Projekto 2 straipsnio 1 dalies 2 punkte, 2 straipsnio 4 dalyje atsisakytina neapibrėžtumą sudarančios nuostatos „ir (ar) kt.“, „ir kt.“;

13.4. Projekto 8 straipsnio 5, 6 dalyje vietoj vartojamos santrumpos „m.“ siūlome vartoti žodį „*metai*“ (atitinkamu linksniu);

13.5. Projekto 3, 4 straipsnių pavadinimai nepilnai atitinka jų turinio (žr. 3 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją, 4 straipsnio turinys – tik dėl viešųjų įstaigų vadovų ir pan.);

13.6. Projekte pirmą kartą nurodant DK pavadinimą, jis rašomas su žodžiais „Lietuvos Respublikos“, o toliau tekste duodant nuorodą į tą patį kodeksą – jau be žodžių „Lietuvos Respublikos“;

13.7. Projekto priede turi būti nuoroda į tikslų bazinio dydžio pavadinimą (žr. Rekomendacijų 116 punktą, taip pat Projekto 2 straipsnio 2 dalį).

Dėl susijusių aspektų

Pritariame Teisingumo ministerijos išvadoje pateiktam siūlymui, kad siekiant teisėkūros sistemiškumo bei atsižvelgiant į siūlomo Projekto nuostatas, turėtų būti keičiamas ir Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymas, jame nustatant, kad šis įstatymas taikomas apskaičiuojant atitinkamų viešųjų įstaigų vadovų ir darbuotojų darbo užmokestį.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Daiva Gubistienė

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Tatjana Knyzienė

Daiva Gubistienė, Tatjana Knyzienė, tel. +37052098736; +37065842740, +37052098862; +37066842882, el. p. daiva.gubistiene@lr.lt, tatjana.knyziene@lr.lt